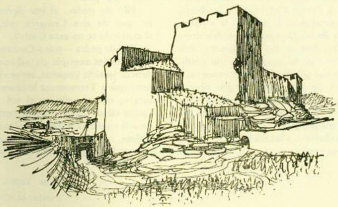

LO PEIRÓ, PUNT COHERENT

UN tros gran de la Terra, o un tros menut, tot segons l'aspecte en que un s'ho mira. Un tros, que a Tramuntana hi té una roca: la Folletera; que més enllà d'aquesta, hi són atres terres, atres gentes, atres costums, tot i ser d'un mateix poble; que per allà on el sol més puja, hi és l'aigua blava, molt blava, que a dies, i en contrast, s'omple d'espuma salada i blanca, i d'atres se pobla de llatines veles; que pel costat on naix el dia, un pla rocós, ara casi pelat d'arbres, sembla posar-hi fi: mes no, un coll no massa alt tanca la plana del vert-blau de malesa —a la posta de sol, casi morada—, coll que, a la vegada, es fita d'aquest tros menut, o gran, de la Terra; i que a sol ponent, un riuet (que quant plou, o ha plogut, porta prou aigua) el separa de l'antic reino de València.

Al temps que Roca Folletera era molló d'aquestes terres, —com ara de castellans Montes de Oca mojdna—, i aproximadament al mig de la Comarca, hi havia un Castell damunt d'un alt. Castell gran i valent, a dies roig, casi

de llum; a dies gris, casi de fosca, segons els temps fossen clars o grisos. Allí, al Castell, a la Zuda, on no podia fer molts anys deuria viure el rei d'un petit Reine —la Taifa de Tortosa—, s'administrava justícia als habitants d'este menut o gran tros de la Terra (tot segons com un s'ho mira).

La fortalesa, com nau de fa poc acabada, sembla flecta a entrar al riu. Mes hi manquen les veles. En aquell temps si que les tenia; eren rojes i formaven una torre, signe i emblema de la ciutat. Al contorn de la Zuda, la ciutat, menuda, roplegada com ramat d'ovelles que per defensa se tanquen dins de muralles.

Dins la ciutat, dins de Tortosa, hi ha alguns convents, algunes esglésies; una és la Seu i, al davant seu, s'alça un palau austre, no molt gran. En aquella s'expressa i des d'aquest se guia qui en aquesta terra creu en Crist.

Prop la Seu, prop del Palau, un edifici; no sabem com era, si gran o menut, si feo o bonic; sabem, però, que el seu destí va ser molt gran,

immens. Era la Cort. Allí a la Cort de la Ciutat, uns quants homes —els prohoms— d'este tros gran de la Terra, o menut, sempre segons com un s'ho mira, tot ells seny, tot homrades i voluntat, juraven, amb la mà estesa, els Evangelis col·locats sobre el peiró. Davant d'ell, piló ferm de pedra dura, suport material dels Llibres Sants, cristallització d'una ciutat allavons menuda, punt coherent comarç, davant d'ell, repetim, la sabiesa, el bon seny i la prudència, la justícia i la equitat, elaboraven cada dia les Lleis que diuen dels drets dels pares i fills; dels de mullers i marits; dels drets dels homes i de les coses; dels qui s'obliguen; dels drets del qui enenya i dels enenyats; de qui navega i de qui comèrcia; dels drets i penes dels delinqüents; dels qui governaven i dels governats. Lleis que ordenen les relacions de tots el homes d'aquest tros de terra, al mig de la cual, aproximadament, s'aixeca la ciutat, llavors menuda i ara més gran.

Piló de pedra que, tot i sent massís, no ha pogut durar tant com les lleis promulgades pels prohoms de la ciutat.

Piló de pedra, signe i emblema d'un comú dent; peiró molt gran, que al teu davant juraven els qui, en molt bon seny, regemaven els habitants de la comarca, regada per un gran riu que pel mig hi passa.

Piló de pedra: al teu davant Tortosa es va fer cap de una Comarca que, més o menos, al centre hi té un gros Castell.

Piló de pedra —peiró-Costums— fes que Tortosa, donant exemple de sabiesa, bon seny, prudència, justícia i equitat, sigui el cap del tros de terra que a Tramuntana hi té una roca —la Folletera— que per allà on el sol més puja, hi és l'aigua salada i blava; que pel costat on naix el dia, un coll no massa alt tanca la plana del vert-blau de malesa, i que a sol ponent, un riuet (que quant plou, o ha plogut, porta prou aigua) hi posa fi.

MIQUEL TUÓ I DE SISTERNES,
President del «Círculo Artístico»

